

Etik- och ansvarsråd om dansk nazist som vägrade få vård av iransk läkare

»Patienten borde inte erbjudits undersökning av bakjouren«

Det var rätt att gå en patient med nazistsympatier tillmötes då denne vägrade bli undersökt av en läkare med iranskt ursprung, och i stället krävde en annan läkare. Det hävdar det danska läkarförbundet fortfarande, trots massiv kritik från danska läkare. Det svenska läkarförbundets etik- och ansvarsråd delar inte det danska läkarförbundets syn.

ILLUSTRATION: HELENA LUNDING

II Hösten 2002 kom en ung man med nazistsympatier in till akutavdelningen på Gentofte sjukhus utanför Köpenhamn med intervallsmärtor i buken. Primärjouren var en kvinnlig läkare med iranskt ursprung. Mannen vägrade låta sig behandlas av henne med argumentet »jag vill inte behandlas av djur«, och bakjouren, en etnisk dansk, var tvungen att rycka in.

Det danska läkarförbundet ställde sig bakom sjukhusledningens beslut att bakjouren skulle inkallas, och för detta har förbundet fått utstå hård kritik från en stor andel av den danska läkarkåren. Även från det svenska läkarförbundets etik- och ansvarsråd riktas kritik mot det danska förbundets förhållningssätt, även om det finns »förmildrande omständigheter«.

– Jag anser inte att man, som vissa kritiker hävdar, har uppmuntrat till rasism genom det akuta ställningstagande som sjukhusledningen gjorde. Det handlar om en animerad situation då man har kanske 5–10 minuter på sig att ta ett beslut, säger Robert Leth, som dock uppger att han själv blev mycket upprörd över händelsen som sådan.

– Det hela är fruktansvärt eftersom det handlar om den grövsta formen av kränkning som man kan drabbas av på sin arbetsplats.

Rätt kalla in bakjouren

Det danska läkarförbundet står, trots all kritik, fast vid att det var rätt att kalla in bakjouren vid det aktuella tillfället.

– Handlar det om en livshotande situation ska man sträcka sig oerhört långt, nästan till det orimliga, för att ta hand om patienten, säger Tommy Österlund, informationschef på det danska läkarförbundet.

– Hade patienten i det här fallet verk-

ligen haft en livshotande åkomma, men avvisats och sedan avlidit, hade situationen varit än mer allvarlig.

Efter händelsen har det funnits önskemål bland danska läkare om ett tydligare regelverk för att hantera liknande situationer. Något sådant regelverk har dock inte tagits fram, bland annat på grund av en ovilja att reglera för detaljerat. Därvidlag överensstämmer den danska inställningen med den svenska, åtminstone så som den uttrycks av Läkarförbundets etik- och ansvarsråd.

– Etik handlar om grundläggande värderingar, så som den om människors lika värde. Utifrån dessa värderingar måste varje enskild läkare själv analysera och reflektera över situationen, och dra sina egna slutsatser, säger Robert Leth.

– Det måste alltid finnas en avvägning av hur många regler man kan ha, innan det uppstår ett läge där allt som inte regleras uppfattas som tillåtet. Våra egna etiska regler vidgades ytterligare vid fullmäktigemötet 2002 till att även innefatta ett samhällsperspektiv vid sidan av regler för patient–läkarrelationen samt läkar–läkarrelationen. Idag är våra etiska regler tillräckligt omfattande.

Läkarförbundets etik- och ansvarsråd har diskuterat händelsen i Danmark. Det finns enligt Robert Leth en samstämmig uppfattning i rådet om att den man med nazistsympatier, som vägrade låta sig undersökas av en kvinnlig läkare av iransk härkomst, inte borde ha erbjudits undersökning av bakjouren då han tackat nej till undersökning av primärjouren.

– Sjukvården har enligt lag en skyldighet att säkerställa att en patient som

behöver akut vård ska få det. I det danska fallet hade patienten erbjudits det av primärjouren, säger Robert Leth.

Fel jämföra med gynekologundersökning

Robert Leth menar att det är fel att jämföra händelsen på Gentofte sjukhus med en situation där exempelvis en kvinna kräver att få bli undersökt av en kvinnlig gynekolog i stället för en manlig. Det är ett av de argument som förts fram i debatten efter händelsen i Danmark.

– Jämförelsen haltar eftersom det i ett sådant fall handlar om en helt annan typ av konflikt. Det rör sig inte heller om en kränkning av den grundläggande värderingen om människors lika värde.

Händelsen i Danmark fortsätter att ge bränsle åt diskussionerna i Läkarförbundets etik- och ansvarsråd. Även om rådet nu har lämnat det specifika fallet, är de mest aktuella frågorna just nu sådana som har en tydlig koppling till det danska fallet.

– Vi kommer framöver att bland annat diskutera patienters rätt att välja läkare, exempelvis inom kvinnosjukvården eller då en patient kräver en superspecialist på ett visst område. Det finns många reflexioner man kan göra kring vilka värderingar som läkarens och sjukvårdens agerande vilar på i sådana fall, säger Robert Leth.

En dansk nazist vägrade i höstas att låta sig behandlas av en läkare med iranskt ursprung med motiveringen »jag vill inte behandlas av djur«. Bakjouren kallades in, vilket det svenska läkarförbundet anser var ett felaktigt beslut.

Peter Örn

peter.orn@lakartidningen.se

Se även artikeln på sidan 722 i detta nummer.